

Onvergankelijk!

DE BIJNA-DOODERVARING
VENSTER OP HET LICHT VAN
NON-LOKAAL BEWUSTZIJN

DE VISIE VAN EEN
ERVARINGSDESKUNDIGE

JIM VAN DER HEIJDEN

Inhoud

<i>Dankwoord</i>	7
<i>Woord vooraf</i>	9
<i>Inleiding</i>	13
DEEL I – ERVARINGEN	17
DEEL II – BIJNA DOOD EN TERUGKOMST	29
1. Tien elementen	32
2. Negen keer geloof	37
3. Een huisvader uit Cunningham	44
4. Ontwaken op de brandstapel	47
5. 10 miljard is genoeg	53
6. Wat reïncarneert er eigenlijk?	63
DEEL III – WETEN OF MENEN?	73
1. Welke waarheid en werkelijkheid?	77
2. Werkelijkheidsbeelden	82
3. Wetenschap of meningschap?	86
DEEL IV – VOORSTELLING EN WERKELIJKHEID	91
1. Leven stenen? Wat is informatie?	93
2. De materialistisch neurologische visie	96
3. Neurotheologie	102
4. Is dit het nu?	105
<i>Tussenbalans</i>	109

DEEL V – VERKENNEN	113
1. Een passend pak	115
2. De golf en de oceaan	125
3. Wij zijn zo oud als het universum	131
4. Het licht stuurt het proces	136
5. De mogelijkheid van materie	138
6. De zekerheid van bewustzijn	146
DEEL VI – HYPOTHESEN	155
1. Psychomaterie	158
2. Non-lokaal bewustzijn	161
3. Wenkbrauwen	168
DEEL VII – WERKELIJKHEID	171
<i>Woord achteraf</i>	177
<i>Bibliografie</i>	181
<i>Over de auteur</i>	184

1. Tien elementen

Bijna-doodervaringen zijn ingrijpende psychologische gebeurtenissen met transcendente en mystieke elementen die vooral optreden bij mensen die de dood nabij zijn of in situaties van ernstig lichamelijk of emotioneel gevaar verkeren.

—Bruce Greyson, BDE-onderzoeker

Moody heeft als eerste de kenmerkende elementen van de bijna-doodervaring vastgelegd. Daarna hebben ook anderen de belevingspatronen van BDE-ers onderzocht en ingedeeld, doch dat heeft weinig meer opgeleverd dan het door samenvoeging of uitsplitsing onderkennen van meer of minder elementen dan Moody deed. Een interessantere toevoeging gaven Ring en later Greyson met een scoringsschaal waarvan die van Greyson als het best ontwikkeld wordt gezien. Voorzien van mijn korte beschrijvingen is de op het werk van Moody gebaseerde indeling als volgt (opm.: het betreft geen dwingende volgorde van gebeurtenissen!):

1. Het besef dood te zijn

Wie doorkrijgt niet naar een ander, maar naar het eigen lichaam te kijken zal eerst in verwarring raken en vervolgens begrijpen wat er aan de hand is.

Hieraan wordt ook wel het besef dood te gaan toegevoegd of als een apart voorafgaand element gezien. Dit betreft het zich bewust zijn van de kritieke situatie en het uit zich weg voelen glijden van het leven.

2. Vrede en pijnloosheid

De pijn en angst die werden gevoeld verdwijnen en rust, vrede en geluksgevoel treden op de voorgrond.

3. Uittreding uit het lichaam

Het gevoel het lichaam te verlaten, soms voorafgegaan door 'zweven'. Ook wordt wel eens een zoemend of ruisend geluid gehoord. Het fysieke lichaam wordt verlaten en men gaat verder in een niet-fysiek, gewichtsloos en intact lichaam (ook als het fysieke lichaam is geschonden) of men ervaart zich na het verlaten als louter bewustzijn. Het achtergelaten fysieke lichaam kan worden waargenomen, evenals de rest van de fysieke wereld waarin men zich kan verplaatsen door de aandacht te richten.

4. Tunnelervaring

Het gevoel door een donkere ruimte, een 'tunnel', te vliegen of daarin te vallen. Men voelt zich aangetrokken door een helder licht aan het einde van de tunnel en soms worden onderweg gedaanten waargenomen. Het schilderij *Opstijging naar de Hoogste Hemel* van Jeroen Bosch brengt dit treffend in beeld.

Jeroen Bosch, ca. 1500, *Opstijging naar de Hoogste Hemel* (Hiernamaals-panelen, Palazzo Ducale, Venetië)

4. Ontwaken op de brandstapel

Maar toch stelt dit alles nog niets voor vergeleken bij wat de rechtvaardige en de onrechtvaardige mens na de dood te wachten staat ...

—Plato

In boek 10 van *De staat* vertelt Plato (427-348 v.C.) wat de soldaat Er na diens dood overkwam. Dit 2400 jaar geleden geschreven verhaal bevat niet alleen elementen die we thans tot de BDE rekenen, ook blijkt Plato bekend te zijn met reïncarnatie en verklaart hij hoe het komt dat we geen herinneringen hebben aan dat eerdere bestaan. Verder doen zijn denkbelden over oordeel, beloning en straf in het hiernamaals begrijpen waar het christendom en de islam die vandaan hebben gehaald. Ik geef hier een uit verschillende vertalingen gedistilleerde en sterk verkorte hervertelling.

Soldaat Er sneuvelt in de oorlog en ontwaakt twaalf dagen later op de brandstapel waar men hem op had gelegd om hem te cremeren. Hij vertelt dan dat direct nadat hij zijn lichaam had verlaten hij met vele anderen op weg ging. Ze kwamen aan op een plaats waar twee openingen in de grond en, precies ertegenover, twee andere openingen in de hemel waren. Daartussenin zaten rechters die de zielen vonnisten. De rechtvaardigen werden naar rechts gestuurd, omhoog naar de hemel. De onrechtvaardigen moesten naar links, naar beneden. Toen Er bij de rechters kwam zeiden die dat hij aan de mensen zou moeten vertellen wat er aan gene zijde gebeurt. Daarom bevalen zij hem naar alles te luisteren en te kijken.

Hij zag, naar gelang van het uitgesproken vonnis, aan de ene kant zielen door de openingen naar boven of naar beneden vertrekken. Aan de andere kant kwamen door vuil en stof overdekte zielen door de openingen uit de aarde omhoog en daalden zuivere en glanzende zielen uit de openingen van de hemel neer. De zielen leken lang

onderweg te zijn geweest. Verheugd betraden ze de weide en zochten zich een plaats alsof er een feestelijke bijeenkomst was. Bekenden begroetten elkaar. Die uit de aarde informeerden hoe het boven was, die uit de hemel wilden weten hoe het beneden toeging. Zij vertelden elkaar hun belevenissen. Sommigen jammerden en huilden bij de herinneringen aan de verschrikkingen tijdens hun onderaardse tocht die duizend jaren had geduurd. Anderen waren nog vol van het geluk en de onbeschrijfelijke visioenen van schoonheid die ze in de hemel hadden ervaren.

Want men krijgt voor al het onrecht, ooit anderen aangedaan, zijn straf tienvoudig uitgemeten. En zo is het ook met de beloning voor wie rechtvaardig en goed heeft geleefd. Op moord en gebrek aan eerbied voor ouders en goden staan nog zwaardere straffen en vroomheid wordt met nog grotere beloningen beloond. Er hoorde over het lot van misdadigers die moorden en gruwelen hadden bedreven. Aan hen weigerde de opening met een gebrul doorgang. Dat geluid riep woeste kerels op die de misdadigers vastbonden, de huid afstroopten, hun vlees aan doornen openreten en in de hel stortten.

Na zeven dagen op de weide te hebben vertoefd moesten de zielen een reis van vier dagen maken om een plaats te bereiken vanwaar ze een zuil van licht zagen die hemel en aarde doorsneed. Na nog een dag reizen bereikten ze dit licht dat de hele kringloop van het universum bijeenhoudt. Het wordt bestuurd door de godin van de Noodzaak en haar drie dochters die uit het verleden, het heden en de toekomst de levens spinnen waaruit de zielen, in overeenstemming met hun ervaringen, hun nieuwe cirkelgang van geboorte naar dood kiezen. Nadat iedere ziel volledig voor eigen verantwoordelijkheid uit de nog beschikbare levens een keuze had gemaakt, die direct definitief was, vervolgden ze hun weg. Die eindigde op de dorre vlakke van Vergetelheid waar ze van het water van de rivier Zonderzorg moesten drinken waardoor ze alles vergaten en in slaap vielen.

Om middernacht begon het te donderen, schudde de grond en werden de zielen, als verschietende sterren, in alle richtingen weggevoerd naar de plaatsen waar ze geboren zouden worden. En al had

Er niet van het water mogen drinken, toch wist hij niet langs welke weg of hoe hij in zijn lichaam terug was gekeerd. Plotseling opende hij zijn ogen en zag dat het ochtend was en dat hij op een brandstapel lag.

De vertelling eindigt vervolgens met een conclusie waar ik zo op terugkom. Laten we eerst de BDE-elementen, die u vast al heeft opgemerkt, benoemen:

- Er beseft dood te zijn,
- Hij treedt uit zijn lichaam,
- Hij ziet donkere ‘tunnels’ (de openingen, wordt ook vertaald als kloven en spleten) en helder licht (een zuil die hemel en aarde doorsnijdt),
- De zielen die uit de hemel komen hebben het over prachtige, niet onder woorden te brengen visioenen,
- Bekenden ontmoeten elkaar op de weide,
- De zielen hebben contact met een stralend licht (de godin van de Noodzaak en haar dochters),
- Er beschrijft communicatie (onderling, met de rechters, bij het kiezen van een nieuw leven) en acceptatie (van het voorbije leven, de gevolgen ervan en het nieuwe leven),
- De zielen zijn zich bewust (of worden dat door de rechters gemaakt) van hun handelingen in het voorbije leven en de gevolgen daarvan,
- Bij het kiezen van het nieuwe leven is er een vooruitblik om een voor zichzelf verantwoorde keuze te kunnen maken,
- Er keert terug in zijn lichaam met het besef van een doel (de mensen vertellen hoe het aan gene zijde toegaat).

Net als bij Beda komen naast de BDE-elementen ook ‘hel-ervaringen’ in het verhaal aan de orde, hier via onderaardse en helse kwellingen en uitzichtloosheid door oneindige duur. Het afstropen van de huid van zware misdadigers doet denken aan het verwisselen van de in de hel gebraden huid dat de islam in petto heeft voor zondaren.

Of soldaat Er werkelijk heeft bestaan, dit zo heeft meegemaakt

Tussenbalans

Wetenschappers bevinden zich in de merkwaardige situatie dagelijks geconfronteerd te worden met het onweerlegbare feit van hun eigen bewustzijn, zonder enige mogelijkheid dit te kunnen verklaren.

—Christian de Quincey, filosoof

De werkelijkheid is slechts een illusie, maar wel een heel hardnekkige.

—Albert Einstein

In deel II zagen we dat de vanuit medische en psychologische hoek geponeerde hypothesen om de bijna-doodervaring te verklaren onwaarschijnlijk en op zijn best onvolledig zijn. Als ze al in de buurt komen van een of enkele van de elementen van de BDE dan blijven ze daar ook toe beperkt. Geen van de genoemde ideeën kan de BDE in zijn geheel verklaren.

In deel IV hebben we gezien dat bewustzijn wordt opgevat als een door een stoffelijk proces veroorzaakte manifestatie. Het bewijs hiervoor is niet geleverd waardoor de wetenschap het antwoord schuldig blijft op de vraag wat bewustzijn is, al het verrichte onderzoek ten spijt. Dat de materialistisch-reductionistische hoofdstroom in gebreke blijft en dat waarschijnlijk ook zal blijven heeft alles te maken met het aanhangen van een onjuist werkelijkheidsbeeld. Nagegaan zou moeten worden of andere paradigma's, zoals het idealistische, de uit het vele onderzoek verkregen resultaten beter en vollediger kunnen verklaren. De werkelijkheidsbeelden kwamen in deel III aan de orde. We zagen dat Chalmers concludeert dat het materialisme onwaar is omdat het niet in staat is om op grond van fysische feiten het bewustzijn volledig te verklaren. Daar kan de visie van Goswami aan worden toegevoegd. Hij heeft de kwantumfysische zaag tevoorschijn gehaald en daarmee zeer doeltreffend de poten

onder het materialisme verwijderd. U zult nog lezen op welke wijze. Nu volstaat de constatering dat we met het materialisme niet verder komen.

De eerste keer dat ik de conclusie trok dat het materialisme ram-melt, was dat toch wel even slikken voor me. Ik vertelde dat ik al in mijn jeugd over een stevig rationele instelling beschikte. Die ging hand-in-hand met een materialistische opvatting van de werkelijkheid. Het was dan ook niet zo vreemd dat ik materialen ging onderzoeken. Voor een materiaalonderzoeker bestaat de wereld uit deeltjes en hun eigenschappen en interacties. Deeltjes liggen ten grondslag aan structuren die eenvoudig of complex kunnen zijn. De wereld wordt verklaard door de eigenschappen van die deeltjes te kennen en te weten hoe ze op elkaar inwerken in de gevormde structuren die hun eigen begrijpelijke eigenschappen hebben. Zo is van alles het gedrag te verklaren en te voorspellen.

Toen daarna de laboratoriumtafel, de onderzoeksinstrumenten en de te onderzoeken objecten waren vervangen door daar steeds verder van verwijderde bureau's en managementbeslommeringen ontstonden er geen redenen om anders tegen de dingen aan te gaan kijken. Integendeel, organisaties zijn net zulke min of meer complexe structuren. Dat sommige zaken, zoals mijn ervaringen van lang geleden, niet in te passen waren kon alleen maar komen doordat ik niet voldoende tijd had genomen om te doorgronden hoe dat zou moeten. Na mijn loopbaan kon ik daar wel de tijd voor nemen en bleek allengs dat doorgroning langs de weg die ik kende niet lukte.

Van de werkelijkheidsbeelden die overblijven verdwijnt het pluralisme wat mij betreft onder Occams' scheermes en het solipsisme zou dit boek overbodig maken. Zodat het dualisme en het idealisme overblijven als opvattingen van de werkelijkheid die ons misschien wèl verder kunnen brengen.

Dualistische en idealistische visies zijn in de literatuur volop te vinden. Visies van serieus te nemen wetenschappers die niet

onder stoelen of banken steken dat er andere wegen moeten worden ingeslagen. Zij stellen dat bewustzijn zoveel meer nodig heeft dan een set complexe materiële hersenen dat het niet of niet volledig in het brein moet worden gezocht, maar daar non-lokaal mee is verbonden. Er is geen fysisch verklaarbare communicatie, maar een instantane verbondenheid die zich buiten ruimte en tijd voltrekt. Voor hen is de gedachte dat materie geest voortbrengt volkomen onlogisch geworden. Dat geest materie voortbrengt ligt ook meer voor de hand, want hoe zou intelligentie kunnen ontstaan uit wat niet intelligent is?

Fysicus, psycholoog en informaticus Russell bestudeerde de oosterse filosofie en deed onderzoek naar de neurofysiologie van meditatie. Hij stelt dat het onvermogen om het bewustzijn te verklaren tot een paradigmaverschuiving zal leiden. In het te ontwikkelen nieuwe wereldbeeld, waar alle ingrediënten al voor aanwezig zijn, zal het bewustzijn een wezenlijk deel van de werkelijkheid vormen en zijn wetenschap en geest niet langer met elkaar in conflict.

Net zoals de grote fysicus Schrödinger decennia voor hem komt hij tot de conclusie dat de essentie van ons zelf het tijdloze en eeuwig zuivere bewustzijn is dat niet aan plaats is gebonden. Dat we onze hersenen als locatie van het bewustzijn zien komt door de plaats van onze ogen en oren. Het schijnbare centrale punt van onze waarnemingen, en daarmee ons bewustzijn, ligt daar ergens achter en daar liggen toevallig ook onze hersenen. Als onze ogen en oren ter hoogte van onze knieën zouden zitten, dan zouden we het centrale waarnemingspunt en het bewustzijn net zo schijnbaar daar ergens lokaliseren en niet in de hersenen.

En zo komen we terecht bij wetenschappers die een onverdeelde werkelijkheid beschrijven waarin alles ontstaat uit, en met elkaar verbonden is in, een gigantisch proces waarin in essentie niets verloren gaat. Het is een gedachte die in de oudheid en de gnostiek al bestond en in het oosten nimmer is vergeten. In het westen is het in de 18e en 19e eeuw herontdekt door Kant en